

І. М. Буднікевич, Н. В. Романюк

ОРГАНІЗАЦІЙНІ АСПЕКТИ СТВОРЕННЯ ОСВІТНЬОГО КЛАСТЕРА «ЧЕРНІВЦІ НАВЧАЮТЬСЯ» ЯК ЕЛЕМЕНТУ КРЕАТИВНОЇ ЕКОНОМІКИ РЕГІОНУ

У статті обґрунтовано пілотний проєкт створення освітньо-професійного кластера «Чернівці навчаються» як одного з необхідних елементів концептуальної трансформації регіональної освітньої мережі та соціально-економічного розвитку Чернівецької області на основі мережеских технологій. Сформовано ключову мету і основні цілі професійно-освітнього кластера, які агреговані відповідно до чотирьох підкластерів: «Освіта», «Бізнес», «Інновації та маркетинг», «Стейкхолдери».

Запропоновано визначення категорії «освітній кластер». Визначено основні напрями діяльності кластера та описано портрет учасників освітньо-професійного кластера «Чернівці навчаються». Розроблено модель професійно-освітнього кластера.

Акцентовано, що професійно-освітній кластер дозволить інтегрувати в єдину мережу заклади освіти, які готують працівників і спеціалістів для індустрії гостинності, ресторанного та туристичного бізнесу Чернівецької області, представників реального бізнесу та стейкхолдерів для реалізації безперервної освіти і просування іміджу Буковини як освітнього хабу індустрії гостинності та туризму. А мережева організація кластера передбачає універсальну модульну структуру, в якій вилучення чи заміна одного з вузлів не руйнує кластер.

Зроблено висновок, що професійно-освітній кластер дозволить налагодити повноцінну взаємодію організацій освітньої та бізнесової підсистеми, представленої потенційними роботодавцями.

Ключові слова: освітній кластер, підкластер «Освіта», підкластер «Бізнес», підкластер «Інновації та маркетинг», підкластер «Стейкхолдери», вертикальні та горизонтальні взаємозв'язки освітньої підсистеми.

Трансформація соціального й економічного простору зумовлює зміни й оновлення його інститутів, діючих механізмів регіонального управління та регіональної політики. Необхідність у формуванні нової або трансформації наявної регіональної освітньої мережі (РОМ) з'являється, коли регіональна освіта і наука повинні виконати фахові завдання, які вимагають об'єднання зусиль більшості регіональних провайдерів освітніх послуг, наукових установ, регіонального бізнесу, громадських організацій, органів місцевого самоврядування та участі усієї територіальної громади. РОМ – це завжди відкритий, креативний і багатосуб'єктний простір (який часто не має формального статусу), і тому у нього не може бути централізованого владного органу, лінійного управління й ієрархічно вивіреного розподілу ролей. Сьогодні освітня діяльність повинна спрямовуватися на розвиток у студентів/слухачів креативності, оригінальності, уяви, здатність до творчості, оволодіння ними прикладними компетенціями. Викладачі також повинні вміти вчитися, постійно підвищувати кваліфікацію, проходити стажування в реальній економіці, удосконалювати педагогічну майстерність, уміти прогнозувати напрямки розвитку конкретної предметної області, визначати пріоритети діяльності. Зростає значення співпраці освітніх закладів з підприємствами, запрошеними лекторами-практиками й експертами конкретних галузей, успішними випускниками тощо.

Креативна економіка базується на креативному потенціалі, який описує рівень розвитку інтелектуального, інноваційного, людського потенціалу, а одиницею його виміру, який враховує мережескі можливості, є креативний кластер. Креативний кластер, з огляду на креативну економіку, – об'єднання на певній території носіїв знань, творчості, практичних кейсів, інтелектуальної та творчої новачії. Проблему кластерного підходу активно досліджують зарубіжні вчені М. Porter, Т. Andersson, R. Basri, E. Bergman, E. Braun, C. Crouch, C. Fuller, A. Hamdouch, D. Soulie, M. Steiner, J. Tolendo та інші. Серед українських вчених кластери досліджували В. Базилевич, Є. Безвушко, І. Буднікевич, І. Бураковський, М. Бутко, М. Войнаренко, В. Геєць, І. Гришова, Б. Губський, П. Єщенко, Я. Жаліло, Б. Кваснюк, Ю. Ковальова, О. Решетняк, Ю. Заїка, Т. Шестаковська, Є. Чернишова та ін.

Метою статті є обґрунтування ідеї створення професійно-освітнього кластера в Чернівецькій області «Чернівці навчаються» як одного з необхідних елементів концептуальної трансформації регіональної освітньої мережі в концепті формування креативної економіки.

За Майклом Портером, «кластер – це група географічно сусідніх взаємопов'язаних компаній (постачальники, виробники і т. ін.) та пов'язаних з ними організацій (освітні заклади, органи державного управління, інфраструктурні компанії), які діють у певній сфері і взаємодоповнюють один одного» [3]. В основі формування освітнього кластера (educational cluster), безперечно, повинні бути принципи, запропоновані М. Портером, – локальність, взаємодоповнюваність, спорідненість, близькість та спільність діяльності учасників. Освітній кластер повинен бути інноваційним, а його ядром мають бути партнери з дослідницької сфери (Research Partner), партнери з освітньої сфери (Education Partner) та комерційні партнери (Commercial Partner), які займаються виробництвом, реалізацією та просуванням інновацій на локальному та світовому ринках.

Освітні кластери або регіональні освітні кластерні мережі є сучасною формою інтерактивної мережевої кооперації, яка передбачає інтеграцію, взаємозамінність та взаємодоповнюваність компетенцій усіх учасників. Кластер об'єднує «групи різних організацій та інститутів, які географічно локалізовані в певному інституційному середовищі, взаємодіють формально і неформально через міжорганізаційні або міжособистісні мережеві зв'язки та беруть участь в колективному створенні всіх видів новацій у цій сфері економічної діяльності, з урахуванням її потенціалу знань, компетенцій і технологій» [6]. Кластеризація в галузі освіти «створює величезну цінність для регіону, допомагає намітити перспективні практики на національному рівні» [4] і передбачає, що в кластері «представники трьох секторів трансформуються в гібридні мережеві організації: університети освоюють роль підприємницьких центрів, компанії – роль університетів (науки), а влада – роль венчурного фонду та/або бізнес-менеджера, що підтримує конфігурацію спіралі в цілому» [5].

Освітній кластер – це особлива мережа взаємопов'язаних комплементуючих суб'єктів, які перебувають на території певного регіону (міста, району, області), консолідують зусилля, інтегрують ресурси для реалізації спільних та власних інтересів. Освітній кластер у своєму складі може мати заклади формальної та неформальної освіти, освітні платформи, науково-дослідні центри, організації інноваційної інфраструктури, сервіси для інформальної освіти, проєктні центри, комерційні організації, фінансові та кредитні установи, органи управління освітою, сервісні компанії, маркетингові компанії, органи територіальної влади, міжнародних партнерів, донорські організації, громадські організації та інших стейкхолдерів.

Метою освітнього кластера є: створення умов для концентрації ресурсів та засобів для реалізації в регіоні концепції безперервної освіти; якісна підготовка, перепідготовка та підвищення кваліфікації кадрів, додаткова освіта; створення конкурентоспроможного освітнього продукту; виробництво та поширення нових знань, освітніх продуктів і освітніх технологій; формування привабливого освітнього середовища; розширення освітнього простору; вибудовування ефективних комунікацій; удосконалення компетенцій; полегшення логістики; отримання вигод учасниками. Створення освітнього кластера вимагає відповідних партнерських взаємозв'язків, комунікацій, організаційно-правових умов та регіональної політики.

Як пілотний проєкт розглянемо створення освітньо-професійного кластера «Чернівці навчаються», ініціаторами та засновниками якого пропонується стати Чернівецькому національному університету імені Юрія Федьковича, Чернівецькому торговельно-економічному інституту КНТЕУ, Чернівецькому кооперативному економіко-правовому коледжу, Чернівецькому професійно-технічному училищу № 8, Чернівецькій міській раді, IT Cluster «Chernivtsi IT community», представникам ресторанного бізнесу м. Чернівці, ГО «Асоціація готельєрів міста Чернівців», ГО «Асоціація працівників туристичної сфери «Туристична Буковина», ГО «Буковинська спілка маркетологів».

Ідея формування кластера виникла під час серії зустрічей викладачів кафедри маркетингу, інновації та регіонального розвитку Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича зі стейкхолдерами. У результаті експертного опитування було зроблено висновок про наявність передумов формування кластера та готовність потенційних партнерів до співпраці. Було визначено чотири підкластери, які сформуєть структуру майбутнього кластера: «Освіта», «Бізнес», «Стейкхолдери», «Інновації та маркетинг». Ключова мета професійно-освітнього кластера «Чернівці навчаються» визначена так: «Інтеграція в єдину мережу закладів освіти, які готують працівників та спеціалістів для індустрії гостинності, ресторанного та туристичного бізнесу Чернівецької області, представників реального бізнесу та стейкхолдерів для реалізації безперервної освіти та просування іміджу Буковини як освітнього хабу індустрії гостинності та туризму». Цілі професійно-освітнього

кластера агреговані нами відповідно до чотирьох підкластерів. Реалізувати кожен з цілей легше та вигідніше за умови інтеграції умов і зусиль учасників.

Підкластер «Освіта» (рисунок 1) у складі професійно-освітнього кластера «Чернівці навчаються» виконує визначальну роль, має досить широкий перелік завдань і цілей, від виконання та досягнення яких залежить і забезпечення фахівцями індустрії гостинності, ресторанного та туристичного бізнесу, і соціально-економічний розвиток регіону, і реалізація в регіоні концепту освіти протягом життя.

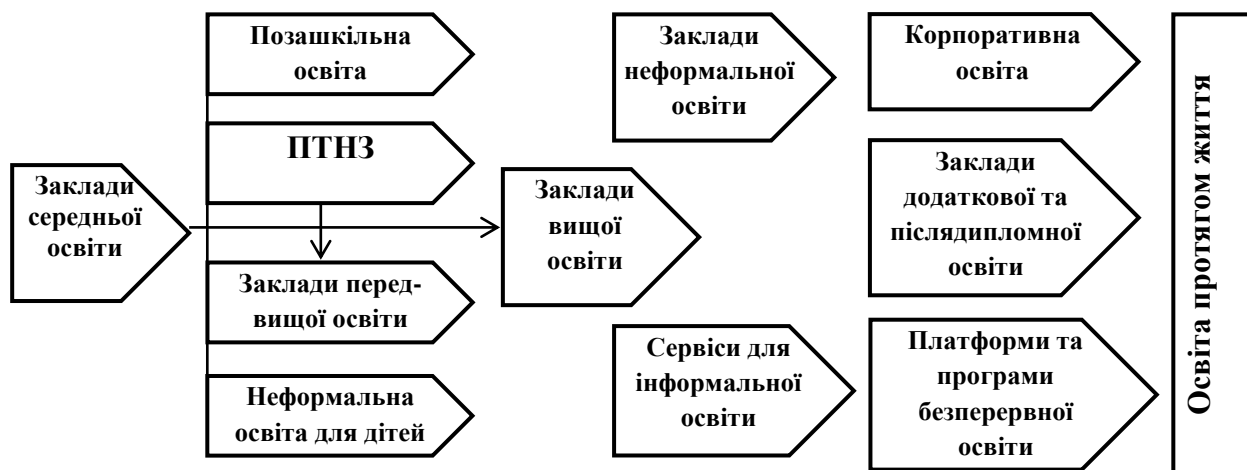

Рисунок 1. Підкластер «Освіта» професійно-освітнього кластера «Чернівці навчаються»

Джерело: розробка авторів

Серед цілей підкластера «Освіта» акцентуємо увагу на таких: професійна підготовка фахівців для ресторанного, готельного та туристичного бізнесу з-поміж студентів, які беруть активну участь у заходах кластера, проєктах, конкурсах, професійних івентах, пропонують власні проєкти, бізнес-плани, стартапи тощо; створення сучасних майданчиків для проходження практики студентами та стажування викладачів; розвиток практикоорієнтованих методів навчання, дуальної освіти; розробка і реалізація інноваційних освітніх програм і технологій; підвищення конкурентоспроможності освітніх програм та закладів освіти; залучення абітурієнтів із сусідніх регіонів; розвиток спільної профорієнтаційної роботи; залучення керівників та фахівців інших підкластерів до проведення публічних лекцій, стимулювання неформальної та інформальної освіти; моніторинг компетенцій, які необхідно формувати у випускників; реалізація комплексу заходів зі сприяння працевлаштуванню випускників освітніх закладів; лобіювання інтересів в органах місцевої влади та місцевого самоуправління; налагодження співпраці з громадянським суспільством; спільна грантова та проєктна діяльність.

Підкластер «Бізнес» цільовими орієнтирами має: пріоритетний доступ до бази перспективних професійних фахівців для ресторанного, готельного та туристичного бізнесу; співпрацю з активними студентами, які беруть активну участь у заходах кластера, проєктах, конкурсах, професійних івентах, пропонують власні проєкти, бізнес-плани, започатковують стартапи тощо; залучення найкращих випускників; створення інфраструктури підтримки студентських стартапів і діючих студентських фірм; створення майданчика для спілкування, обміну досвідом, отримання нових знань; участь у розробці бренду Буковини; кадрове і методичне забезпечення реалізації стратегій та програм розвитку кожного окремого бізнесу та галузі в цілому; реалізація проєктів соціальної відповідальності.

Підкластер «Інновації та маркетинг» реалізує такі цілі: пріоритетний доступ до бази перспективних професійних фахівців, які розуміють специфіку ресторанного, готельного та туристичного бізнесу і залучення яких дозволить створити якісний інформаційний, програмний, маркетинговий продукт; розробка та апробація нових концепцій і форматів брендування Буковини; доступ до замовників з підкластерів «Бізнес», «Стейкхолдери»; створення майданчика для спілкування, обміну досвідом, отримання нових знань; кадрове та методичне забезпечення реалізації стратегій та програм розвитку кожного окремого бізнесу і галузі в цілому. В монографії І. Крупенної (І. Немцева) [2] акцентовано увагу на необхідності стимулювання адхократичної (творчої) культури,

яка більше притаманна спеціалізованим, динамічним, інноваційним ЗВО або окремим факультетам, що володіють такими рисами: «є динамічною та підприємницькою системою; персонал орієнтований на досягнення успіху, а загальний стиль лідерства є прикладом підприємництва, новаторства та схильності до ризику; стиль менеджменту характеризується заохоченням індивідуального ризику, новаторства, свободи, творчості і самобутності; персонал поєднує прихильність до новаторства та вдосконалення; пропагується необхідність бути на передових позиціях; увагу зосереджено на отриманні нових ресурсів і вирішенні нових проблем; успіх визначається володінням унікальними або новітніми освітніми послугами або/та науковим продуктом; є лідером та новатором освітнього та наукового простору» [2].

Підкласстер «Стейкхолдери» охоплює Чернівецьку міську раду як розпорядника міської інфраструктури та замовника освітніх послуг, освітні структури регіону, громадські організації. Цілі учасників цього підкласстера: налагодження дієвої взаємодії між освітою та реальним бізнесом; збалансування ринку праці; підготовка для туристичної сфери та індустрії гостинності Буковини кваліфікованих робітників, фахівців, бакалаврів, магістрів, які мають підприємницький і проектний досвід і здатні розвивати свою галузь; розробка сучасних, комфортних та затребуваних туристичних маршрутів у сфері внутрішнього та в'їзного туризму, цікавих продуктів для екскурсійної діяльності; розширення асортименту сувенірної продукції, друкованої та мультимедійної продукції; активізація присутності бренду «Буковина» в соціальних мережах; створення в регіоні проектних груп, стартапів, науково-дослідних лабораторій; підвищення туристичного, ресторанного та готельного сервісу; розробка та використання сучасних і ексклюзивних форматів туристських та екскурсійних послуг; підвищення поселенської, інвестиційної та туристичної привабливості регіону; кадрове та методичне забезпечення реалізації Стратегії розвитку Чернівецької області, м. Чернівці, регіональних та міських програм.

Запропонована модель організації діяльності кластера концентрує ключові компетенції в рамках якірних напрямків «Освіта» – середня освіта, профільне навчання, позашкільна, професійна, передфахова, вища освіта, формальна та інформальна освіта, «Бізнес» – заклади індустрії гостинності, ресторанного та туристичного бізнесу м. Чернівці, «Інновації та маркетинг» – лабораторії, дослідницькі компанії, ІТ-компанії, ІТ-кластер, ІТ-студії, стартапи, діяльність яких відповідає або дотична до спеціалізації кластера, «Стейкхолдери» – Чернівецька міська рада як розпорядник міської інфраструктури та замовник освітніх послуг, освітні структури регіону, громадські організації (таблиця 1).

Таблиця 1. Портрет учасників освітньо-професійного кластера «Чернівці навчаються»

Партнер	Характеристика, ресурси, переваги, внесок у кластер
1	2
Підкласстер «ОСВІТА»	
Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича	Освітні програми: «Туризм», «Харчові технології», «Маркетинг ресторанного, готельного та туристичного бізнесу»
Чернівецький торговельно-економічний інститут КНТЕУ	Освітні програми: «Готельно-ресторанна справа», «Харчові технології», «Менеджмент готельного, курортного та туристичного сервісу»
Чернівецький кооперативний економіко-правовий коледж	Освітні програми: «Готельно-ресторанна справа», «Харчові технології», «Туризм»
Професійно-технічне училище № 8	Освітні програми: «Покоївка, черговий по поверху. Адміністратор»; «Кухар», «Офіціант, бармен», «Агент з організації туризму. Адміністратор»
Неформальна освіта	Навчання на робочих місцях, корпоративні тренінги, індивідуальні заняття під керівництвом тренерів чи репетиторів, тренінги та короткотермінові курси, вебінари, студії, відкриті освітні програми, програми обміну досвідом тощо

Закінчення таблиці 1

1	2
Підкласстер «БІЗНЕС»	
ТОВ «OZZY»	Молода та прогресивна мережа закладів швидкого харчування на західній Україні. Мережа налічує три функціонуючі заклади в м. Чернівці. 150 працівників
Компанія PizzaGroup.CV	Мережа піцерій у м. Чернівці та області. три заклади, одна ресторація, 130 працівників
ГТК «Буковина», ТОВ «Бізнес-Центр»	Сучасний готель «Буковина», номерний фонд готелю складається зі 152 номерів різних категорій, конференц-залу, SPA-центру, басейну, тренажерного залу, двох ресторанів, літнього майданчика, 120 працівників
ГРК «Георг Парк»	Унікальний проект у сфері готельно-ресторанного бізнесу, який об'єднує три висококласні комплекси, розташовані в Чернівцях та Чернівецькій області – ГРК «Georg Palace», ГК «Gold Georg Palace», замський комплекс для відпочинку «Georg Park». У складі – ресторани, кафе, піцерія, лобі-бар, заклад швидкого-харчування, салон краси, 160 працівників
Підкласстер «СТЕЙКХОЛДЕРИ»	
Чернівецька міська рада	Орган місцевого самоврядування в Чернівецькій області. Чернівці – місто обласного значення
ГО «Асоціація готельєрів міста Чернівців»	Об'єднує професіоналів індустрії готельного бізнесу для обміну досвідом і знаннями
ГО «Асоціація працівників туристичної сфери «Туристична Буковина»	Сприяє відновленню та розвитку туризму на Буковині, підготовка екскурсіводів, видання рекламної продукції про туристичний потенціал міста та Буковини
ГО «Буковинська спілка маркетологів»	Сприяння розвитку різних аспектів ринкових відносин у Чернівецькій області шляхом пропаганди ідей маркетингу, просування територіального бренду, маркетинг Буковини
Підкласстер «ІННОВАЦІЇ ТА МАРКЕТИНГ»	
Стартап «Здорова» буковинська кухня	Спільний проект кафедри маркетингу, інновацій та регіонального розвитку, кафедри біохімії та біотехнології ЧНУ, Чернівецького кооперативного економіко-правового коледжу, за підтримки ТОВ «OZZY», PizzaGroup.CV
ІТ-компанії	Чернівецький офіс SoftServe розробляє проекти в сфері освіти та має SoftServe IT Academy, яка надає студентам можливість навчатися на безкоштовних курсах та працевлаштуватися після їх закінчення. Компанія ASD розробляє, тестує та здійснює підтримку програмного забезпечення для готельного бізнесу і може проводити тренінги та майстер-класи для готельєрів регіону. Українська аутсорсингова та продуктова компанія Bizico займається розробкою ПЗ та мобільних додатків у сегменті HR, Restaurants.
ІТ Cluster «Chernivtsi IT community»	Як об'єднання креативних та ініціативних людей, які працюють над розвитком ІТ-галузі в м. Чернівці, допомагає в проведенні стратегічних сесій, івентів та зустрічей з потенційними інвесторами та партнерами, організаційному супроводі стартапів, підвищенні рівня ІТ-освіти фахівців ресторанної індустрії регіону
Брендингове агентство Wizart	Проведення комплексних робіт з брендингу та ребрендингу компаній. Досвід роботи в брендуванні закладів ресторанного бізнесу
Західна маркетингова компанія	Надає послуги у сфері маркетингу, навчання персоналу та проводить маркетингові дослідження на ринку України. Досвід роботи з однією з ТОВ «Гойра Груп» власника ресторанів, кафе, піцерій у Чернівцях: «Бартка», «Панська гуральня», «New York Street Pizza», «Гойра»

Джерело: складено авторами

Значну увагу необхідно звернути на органічне поєднання освітнього потенціалу освітніх закладів Чернівців та аутсорсингу послуг неформальної освіти для індивідуальних споживачів, малих і середніх підприємств індустрії гостинності, ресторанного та туристичного бізнесу м. Чернівці. Якірні заклади (освітні та бізнесові) повинні стати центрами розробки освітніх технологій, надання освітніх послуг та консультацій, тестування інноваційних продуктів, розробки рекомендацій.

Як основні напрями діяльності кластера «Чернівці навчаються» розглядаємо:

- забезпечення мережевої взаємодії учасників кластера: освітніх закладів, роботодавців, державних, регіональних та муніципальних органів, органів управління у сфері освіти, громадських організацій, комерційних організацій супутніх галузей;
- інтеграція, акумуляція, розподіл нових знань, технологій, методик, передового досвіду учасників кластера;
- залучення представників індустрії гостинності та туристичного бізнесу регіону до обговорення, проєктування та розробки освітніх програм за напрямами «Харчові технології», «Маркетинг ресторанного, готельного та туристичного бізнесу», «Готельно-ресторанна справа», «Менеджмент готельного, курортного та туристичного сервісу», «Туризм»;
- створення та поширення сукупного мережевого освітнього продукту: інтегрованих багаторівневих програм неперервної освіти, інноваційних освітніх технологій, нових освітніх програм відповідно до потреб регіональної економіки, нових форм мережевої взаємодії;
- створення інформаційно-освітнього середовища мережевої взаємодії;
- спільне просування освітніх послуг регіону;
- розробка та видання навчальних посібників, методичних розробок, рекомендацій, рецептурних збірників, технологічних карт із залученням практиків;
- створення сучасної інфраструктури підвищення кваліфікації, мережі стажувальних майданчиків, площадок та сервісів для професійної перепідготовки фахівців туристичного, ресторанного, готельного бізнесу, працівників закладів освіти, (тренінги, коучі, вебінари, курси, студії, практичні сесії, майстер-класи, семінари та інші);
- створення системи ефективного проходження практики студентами;
- проведення професійних форумів, круглих столів, семінарів;
- підтримка стартапів студентів, науково-дослідна діяльність;
- участь учасників кластера в галузевих об'єднаннях, експертних спільнотах, конкурсних комісіях, екзаменаційних комісіях;
- здійснення інноваційної, видавничої, освітньої, методичної діяльності з кадрового забезпечення системи освіти регіону
- сприяння в залученні фінансових коштів для розвитку інформаційного, технічного, матеріального забезпечення освітнього процесу партнерів по кластеру;
- формування системи управління кластером, що враховує специфіку, пріоритети та завдання партнерів.

Створення кластера відбувається шляхом формування структури та механізмів управління кластером (рисунок 2), розробляється стратегія розвитку, тактика і бізнес-план кластера. Організація та формалізація мережевої взаємодії між партнерами професійно-освітнього кластера в кожному конкретному випадку має унікальний характер: в одних випадках використовується усна домовленість, в інших – необхідне укладання договорів (про практику, стажування, використання площ, обладнання, лабораторій тощо), навіть якщо ресурси надаються на безоплатній умові.

Процеси легітимізації кластера передбачають реєстраційні процедури та укладання протоколу про наміри між учасниками для формалізації відносин. На цьому етапі відбувається налагодження зв'язків між продуцентами, надавачами, посередниками; «побудова вертикальних зв'язків між ядром і пов'язаними учасниками. Важливо також сформувати основні й додаткові вертикальні та горизонтальні взаємозв'язки стосовно ядра кластера» [1].

Учасники блоку «Освіта» пропонують кластеру освітні програми, які вимагають не тільки участі роботодавців у їх укладанні, але й обговорення з громадськими організаціями, професійними групами, узгодження з органами управління освітою, консультацій з органами місцевої влади та місцевого самоврядування й іншими стейкхолдерами, що мають вплив на діяльність кластера.

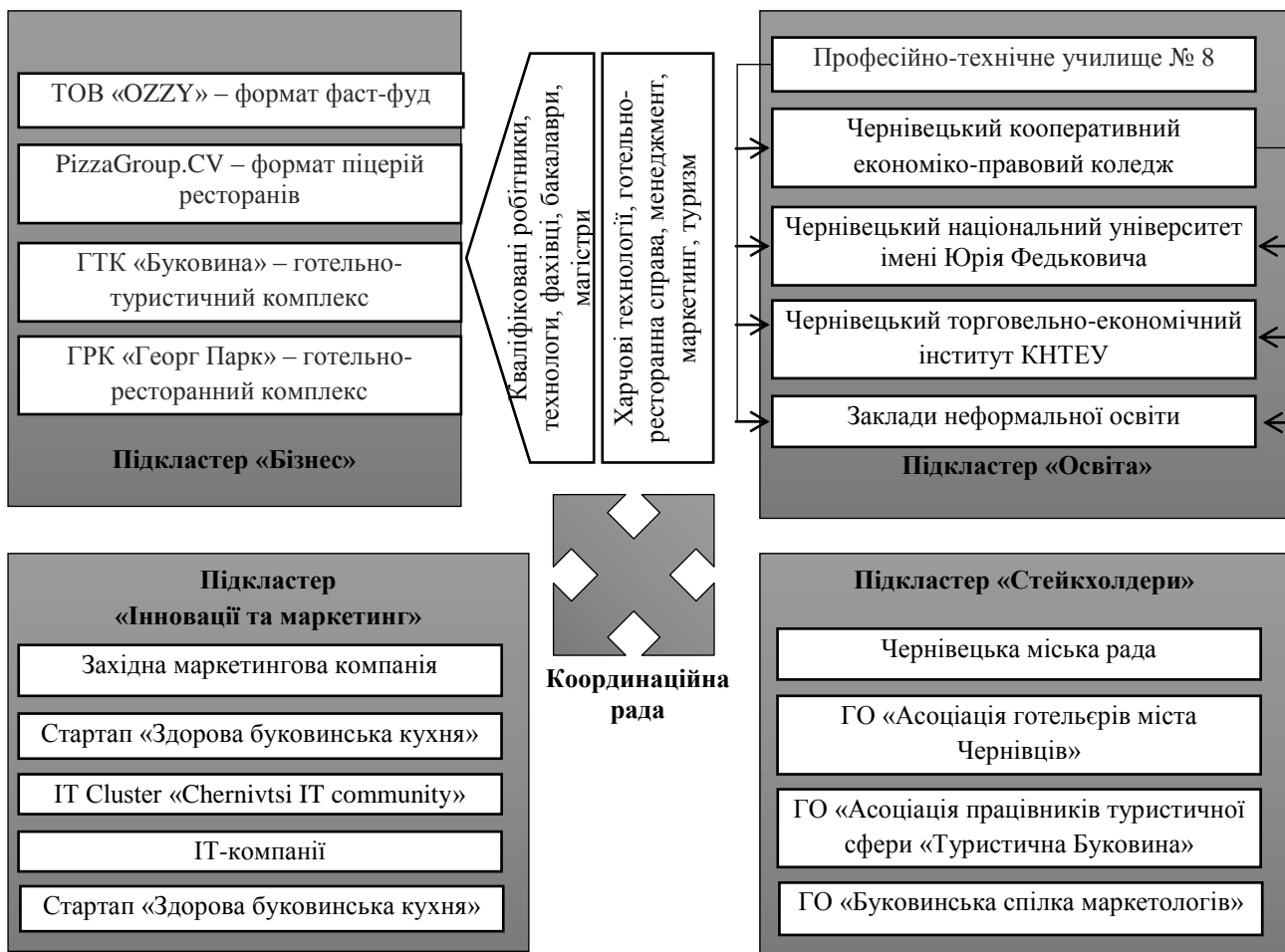

Рисунок 2. Модель професійно-освітнього кластера «Чернівці навчаються»

Джерело: розробка авторів

У рамках професійно-освітнього кластера формуються вертикальні та горизонтальні взаємозв'язки освітньої підсистеми. Вертикальні взаємозв'язки налагоджуються партнерством між освітніми закладами регіону різних рівнів та іншими підсистемами кластера: «школа – ПТНЗ», «школа – ЗВО», «ПТНЗ – ЗВО», «ПТНЗ – бізнес», «ЗВО – бізнес», «ЗВО – наука». Інструментами виступають: укладання угод про співпрацю між освітніми закладами різних рівнів; розробка спільних освітніх програм; організація спільних позаурочних заходів (фестивалі, змагання, конкурси); спільна участь у ярмарках та освітніх виставках; підвищення кваліфікації викладачів освітніх установ (Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича має право на провадження освітньої діяльності з підвищення кваліфікації вчителів, оскільки відповідно до п. 11 статті 18 Закону України здійснює її за акредитованими спеціальностями в галузі 01 Освіта/Педагогіка); спільне використання спортивних споруд, медичних об'єктів, закладів харчування, баз відпочинку тощо. Взаємодія ланок «школа – ЗВО», «ПТНЗ – ЗВО», «передфахова – ЗВО» розвинена слабо.

Форми горизонтальної взаємодії між однорівневими освітніми організаціями «школа – школа», «ПТНЗ – ПТНЗ» Чернівецької області досить розвинені, оскільки є спільний орган підпорядкування – Департамент науки та освіти Чернівецької ОДА, який проводить багато спільних заходів.

Горизонтальні зв'язки між закладами вищої освіти регіону реалізуються через спільні наукові та дослідницькі проекти, спільні заходи, спільне лобіювання інтересів в органах влади, спільні стенди на освітніх виставках, спільні «Ярмарки кар'єри», спільні програми підвищення кваліфікації для бізнесу, стажування викладачів, спільне використання спортивних споруд, медичних об'єктів, закладів харчування, освітньої, наукової інфраструктури, спільні кампуси тощо.

Таким чином, освітній кластер – це особлива мережа взаємопов'язаних комплементуючих суб'єктів, які перебувають на території певного регіону (міста, району, області), консолідують зусилля, інтегрують ресурси для реалізації спільних та власних інтересів. Професійно-освітній

кластер «Чернівці навчаються» дозволить налагодити повноцінну взаємодію організацій освітньої та бізнесової підсистеми, представленої потенційними роботодавцями через такі форми: розробка освітніх програм; проведення тренінгів, майстер-класів і коучів для студентів і працівників; фінансування освітніх проєктів і заходів бізнесом; цільові стипендії студентам; організація виробничих практик студентів; програми стажування студентів та викладачів; реалізація програм дуальної освіти, заснування стартапів, проведення конкурсів, проведення спільних науково-дослідних робіт, спільне використання виробничої, освітньої, наукової, спортивної, розважальної, побутової інфраструктури. А перевагою професійно-освітнього кластера є взаємна зацікавленість усіх його учасників стосовно досягнення спільних цілей при збереженні повної самостійності кожного з них, можливості реалізувати власні інтереси і отримати вигоди від участі у кластері.

Список використаних джерел

1. Любченко Н. В. Потенціал кластерних механізмів як ресурс управління освітою в умовах децентралізації влади. *Вісник післядипломної освіти. Серія: Управління та адміністрування*. 2016. Вип. 2. С. 65–81. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vpoupra_2016_2_10
2. Немцева І. А. (Крупенна І. А.) Організаційна культура в системі стратегічного управління вищими навчальними закладами України: монографія. Чернівці: Чернів. нац. ун-т, 2012. 256 с.
3. Fuller C. Designing a network of education innovation clusters. 2015. URL: <http://digitalpromise.org/2015/03/06/designing-a-network-of-education-innovation-clusters/>
4. Etzkowitz H. *The triple helix: university-industry-government innovation in action*. New York: Routledge, 2008.
5. Hamdouch A. Innovation clusters and networks: a critical review of the recent literature. *19th EAEPE Conference*. Porto, Portugal, 2007.
6. Porter M. E. *On competition*. Boston: Harvard Business School Press, 1998.

References

1. Lyubchenko, N. V. (2016), "The potential of cluster mechanisms as a resource of education management in conditions of decentralization of power", *Visnyk pisliadyplomnoi osvity. Serii: Upravlinnia ta administruvannia*, Iss. 2, pp. 65-81, available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vpoupra_2016_2_10 [in Ukrainian].
2. Nemtseva, I. A. (2012), *Organizational culture in the system of strategic management of higher educational institutions of Ukraine: monograph*. Cherniv. nats. un-t, Chernivtsi, 256 p. [in Ukrainian].
3. Fuller, C. (2015), "Designing a network of education innovation clusters", available at: <http://digitalpromise.org/2015/03/06/designing-a-network-of-education-innovation-clusters/>
4. Etzkowitz, H. (2008), *The triple helix: University-industry-government innovation in action*, Routledge, New York.
5. Hamdouch, A. (2007), "Innovation clusters and networks: A critical review of the recent literature", *19th EAEPE Conference*, Porto, Portugal.
6. Porter, M. E. (1998), *On competition*, Harvard Business School Press, Boston.

I. M. Budnikovich, N. V. Romaniuk

ORGANIZATIONAL ASPECTS OF THE CREATION OF THE EDUCATIONAL CLUSTER "CHERNIVTSI IS LEARNING" AS AN ELEMENT OF THE CREATIVE ECONOMY OF THE REGION

The article substantiates a pilot project for the creation of an educational and professional cluster "Chernivtsi is learning" as one of the necessary elements of the conceptual transformation of the regional educational network and socio-economic development of the Chernivtsi region based on network technologies. The key goal and main aims of the educational and professional cluster, which are aggregated in accordance with four sub-clusters: "Education", "Business", "Innovation and Marketing", "Stakeholders", have been formed.

It is determined that an educational cluster is a special network of interrelated complementary subjects that are located in the territory of a certain region (city, district, region), consolidate efforts, integrate resources for the realization of common and personal interests.

The main areas of the cluster's activities are determined and the portrait of the participants of the educational and professional cluster "Chernivtsi are learning" is described. A model of the educational and professional cluster has been developed.

It was emphasized that the professional-educational cluster will allow the integration into a single network of educational institutions that train workers and specialists for the hospitality industry, restaurant and tourism business of the Chernivtsi region, representatives of real business and stakeholders to implement continuous education and promote the image of Bukovyna as an educational hub of the hospitality and tourism industry. And the network organization of the cluster provides for a universal modular structure, in which the removal or replacement of one of the nodes does not destroy the cluster.

It is concluded that the educational and professional cluster will make it possible to establish full-fledged interaction between organizations of the educational and business subsystems represented by potential employers.

Keywords: *educational cluster, "Education" subcluster, "Business" subcluster, "Innovation and Marketing" subcluster, "Stakeholders" subcluster, vertical and horizontal interconnections of educational subsystem.*

Стаття надійшла до редакції 02.10.2022

DOI 10.24025/2306-4420.66.2022.268612

Буднікевич І. М., д-р екон. наук, професор, завідувач кафедри маркетингу, інновацій та регіонального розвитку, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

e-mail: i.budnikevich@chnu.edu.ua

ORCID 0000-0002-5466-6532

Budnikevich I. M., Doctor of Economics, Full Professor, Head of the Department of Marketing, Innovation and Regional Development, Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University

Романюк Н. В., канд. екон. наук, асистент кафедри маркетингу, інновацій та регіонального розвитку, Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

e-mail: n.romanyuk@chnu.edu.ua

Romaniuk N. V., Ph. D. in Economics, Assistant of the Department of Marketing, Innovation and Regional Development, Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University